

Iyyasuusi fi Haadha Isaa Waaqeffachuun Sirriidhaa??-Kutaa 2

- Wal gahiin (Yaa'in) Nikaya iffaa (First Council of Nicaea) waa'ee maali ilaalchisee adeemsifamee?
- Wal gahiin Konstantinopol (Council of Constantinople) hoo waa'ee maali ilaalchiseetii?
https://en.wikipedia.org/wiki/First_Council_of_Nicaea

www.sammubani.com/?p=15086

Iyyasuusi fi Haadha Isaa Waaqeffachuun Sirriidhaa?-Kutaa 2

Description

Iyyasuus (nageenyi isarratti haa jiraatu) “Ani Gooftaadha na waaqefadhaa” akka hin jenne hundi keenyaa ni beekna. Dhugumatti ergaan isaa guddaan: “Rabbii Gooftaa kiyyaa fi Gooftaan keessan ta’e gabbaraa (waaqefadhaa), Isaan ala wanta biraa hin waaqeffatinaa” kan jedhu ture. Tarii namni kana yommuu dhagayuu, namoonni maal ta’aniitin “Iyyasuus gooftadha” jechuun waaqefatu ree? jechuun gaafachuu danda’a. Gaafi isaa kanaaf deebii karaa adda addaattin kennuun ni danda’ama. Garuu isaan keessaa inni ijoon: osoo sirritti itti hin xinxallin namoota yeroo duri wanta Iyyasuus hin jenne jedhan hordofuudha. Kanaafi, Rabbiin subhaanahu wa ta’aalaa akkana jedha:

قُلْ يَا أَهْلَ الْكِتَابِ لَا تَغْلُوا فِي دِينِكُمْ غَيْرَ الْحَقِّ وَلَا
تَتَّبِعُوا أَهْوَاءَ قَوْمٍ قَدْ ضَلُّوا مِنْ قَبْلُ وَأَضَلُّوا كَثِيرًا
وَضَلُّوا عَنْ سَوَاءِ السَّبِيلِ

“Jedhi, “Yaa warra kitaabaa! Amantii keessan keessatti dhugaan ala daangaa hin darbinaa. Fedhii ummata duraan jallatanii darbanii, namoota hedduu jallisanii fi karaa qajeelaa irraa jallatanii hin hordofinaa.” Suuratu Al-Maa’idah 5:77

Kuni Kiristaanotaaf gorsaa guddaadha. Dhugumatti, Iyyasuus gooftaa akka hin taanee ragaalee fi mallattooleedhaan ifa ta'ee jira. Kana booda namni sammuu qulqulluu qabu, "Iyyasuus gooftaa erga hin taane, Kiristaanonni eessaa fidanii gooftaa jedhan ree?" jechuun gaafata. Aayan armaan olii deebii gahaa isaaf kenniti. Iyyasuus gooftaadha ykn ilma gooftaati kan jedhe namoota duraan fedhii qullaa hordofaniidha. Akkuma macaafni qulqulluun mirkaneessu yeroo jalqabaatiif Iyyasuus ilma waaqayyooti kan jedhe nama Phaawulos jedhamuudha.

Namni kuni amanti Kiristaanaa jallisuu keessatti gahee ol'aanaa kan taphateedha. Phaawulos nama Yahuudi ture. Maqaan isaa "Saa'ol" jedhamaa ture. Inni Iyyasuusin hin argine. Yeroo Iyyasuus gara diinii (amantii) Rabbiitti namoota waamu fi isaan gammachisus hin dhageenye. Yeroo isaa jalqabaa irratti, Phaawulos Kiristaanota Iyyasuusin hordofanitti namoota diina ta'an gurguddaa keessaa tokko ture. Inumaa, isaan adabaa fi garmalee rakkisaa ture. Erga Rabbiin Olta'aan Iyyasuusin gara samii ol fuudhee booda Phaawulos tasa gara Kiristaanummaa seenu isaa labse. Erga itti seenee booda oduu addaa odeessu jalqabe. Yeroo gara Damasqoo deemu ifni akka isa marsee fi gooftaan samii irraa akka itti lallabee ni dubbata. Ergasii gara mana sagadaa deemun "Iyyasuus ilma waaqayyooti" jechuun namoota itti waamu jalqabe. Yeroo san irraa eegale, amantiin sobaa kuni Kiristaanota keessa babal'ate. (Ragaaf ilaali Macaafa qulqullu: "[Hojii Ergamtootaa Boqonnaa sagal](#), lakkoofsa 1-6 fi 19-21, Hojii Ergamtootaa Boqonnaa 22, Lakkoofsa 3-11)

Iyyasuus gooftaadha ykn silaase keessaa tokko kan jedhes namoota fedhii qullaa hordofaniidha. Dhimma Iyyasuus ilaalchisee wanta jechuu fi amanuu qaban mari'achuuf yeroo adda addaa keessatti wal gahanii jiru. Wal gahii kanniin keessaa ijoo kan ta'an mee haa eerru:

Wal gahii Tokkoffaa Nikaya (First Council of Nicaea)– Wal gahin kuni ajaja mootii sanama (idol) waaqefatu maqaan isaa Konistantayn jedhamuun bara 325 tti adeemsifame. Konistantayn mootii Impaayara Roomaa ture. Kiristaanummaa fudhachuu isaa erga labsee booda, Kiristaanonni amanti tokko irratti akka wali galaniif bakka adda addaa irraa qeysota walitti qabe. Namoonni wal gahii kana irratti argaman bakka sadiitti qoodaman:

1ffaa-Warra Rabbiin tokkichoomsanii fi "Iyyasuus gooftaa miti" jechuun mormaniidha. Garee kana nama Ariyos jedhamutu hoggana.

2ffaan-Warra Iyyasuus yeroo hundaa abbaa waliin jiraatadha jedhaniidha. Namni ilaalcha kana deeggaru Paappasi Aleksander jedhamuudha. Akkasumas, namni Asanasiyus (Athanasius) jedhamuus isa waliin ture.

3ffaa-Warra wal gahan keessaa gariin isaanii ilaalcha armaan olii lamaan walitti araarsu barbaadan. Isaan keessaa nama Awsiyos jedhamuudha. Ni jedhe, "Masiih dhabama irraa hin uumamne. Kana irra, abbaa irraa dhalate."

Ilaalchi kuni ilaalcha garee lammataa irraa garagaraa miti. Mootiin Konistantayn ilaalcha kanatti dabe. Ilaalcha kana qeeysonni 318 ni deeggaran. Kanneen hafan immoo Ariyosin deeggarun ilaalcha kana ni faallessan. Sababa kanaaf Ariyosi fi deeggaronni isaa ni ari'aman. Kanaafu, qeeysonii 318 wal gahii Nikaya irratti murtoo baay'ee baasan. Isaan keessaa inni ijoo Iyyasuus waaqayyoo akka ta'e labsuudha.

[1]

Hafuurri qulqulluun (Manfas quddus) silaasse keessaa tokko ta'uu wal gahii kana irratti hin tuqamne.

Kana irra, wali gahiin kuni wal dhabbi isaanii ‘ilmaa fi abbaa’ jedhu ilaalchise furu ture. Hafuurri qulqulluun silaase keessaa tokko kan jedhame yeroo wal gahii Konistantipol (Council of Constantinople) bara 360 keessa adeemsifameedha.[\[2\]](#)

Phaawulos ergaa isaa keessatti yeroo garii Iyyasuu nama akka ta’e dubbata, yeroo biroo immoo waaqayyoo akka ta’e dubbata.[\[3\]](#) Phaawulos wal gahii kanaan dura ture.

Akkuma barreefama armaan olii irraa hubannu, “Iyyasuu gooftadha ykn ilma gooftati.” Kan jedhe Phaawulos, qeeysoota fi mootii Rooma Konistantayn dha. Akkuma Qur’aanni nutti himu namoonni kunniin fedhii qullaa ofii hordofuun amanti sobaa kana kaa’an. Kanaafi Rabbiin subhaanahu wa ta’aalaa aayah armaan olii keessatti ni jedha: **Fedhii ummata duraan jallatanii darbanii, namoota hedduu jallisanii fi karaa qajeelaa irraa jallatanii hin hordofinaa.**”

Hanga Qur’aanni bu’uutti namoonni duraani kan akka Phaawulos, Aleksander, Asanasiyus fi kanneen biroo “Iyyasuu gooftadha ykn ilma gooftaa ykn silaase keessaa tokko.” jedhan namoota meeqa meeqa jallisanii! Dhugumatti namoota baay’ee jallisanii jiru. Ofillee haqa irraa jallatanii namoota biroos jallisan. Haqni: “Rabbiin tokkicha, ilma hin qabu. Kan gabbaramu qabu Isa qofa. Iyyasuu ergamaa qofa. Gooftaa ykn ilma gooftaati miti.” Namoonni kunniin **fedhii qullaa** isaanii hordofuun, “Iyyasuu gooftadha ykn ilma gooftaati ykn Rabbiin sadaffaa sadeeniti (silaase)” jedhan. Ergasii, Iyyasuu ni waaqefatan. Haala kanaan, dhugaan ala amanti keessatti daangaa darban. Fedhiin qullaan wanta haqa faalleessuudha. Kanaafu, yaa Kiristaanota! Amantii keessan keessatti dhugaan ala daangaa hin darbinna. Fedhii qullaa namoota isiniin duraa ofillee jallatanii namoota baay’ees jallisan hin hordofinaa. Isaan hordofuun wanta haqa faallessu hin jedhinaa. Kana jechuun “Iyyasuu gooftadha ykn ilma gooftaati ykn silaase keessaa tokko” hin jedhinaa.

Guduunfaa

?Iyyasuu (aleyh salaam) “Ani Gooftaadha na waaqefadhaa” hin jenne. Garuu “Iyyasuu gooftadha ykn ilma gooftaati” kan jedhe namoota isa booda dhufaniidha. Kan akka Phaawulos.

?Sababa ergaa nama kanaatin, “Iyyasuu gooftaadha moo gooftaa miti” jedhu ilaalchisee wal dhabbi fi mormiin kiristaanota jidduutti ni uumame. Mormii fi wal dhabbi kana furuuf wal gahin bara 325tti ni adeemsifame.

?Namoonni wal gahi kanarratti argaman: warra Rabbiin tokkichoomsan, “Iyyasuu gooftaa miti.” jedhanii fi warra “Iyyasuu abbaa waliin jiraatadha” jedhaniidha. Namoonni yaada jalqabaa deeggaran Ariyosi fi hordoftoota isaati. Namoonni yaada lammata deeggaran immoo paappasi Aleksandarii fi mootii Rooma Konstantiyinidha.

?Xumura wal gahii irratti: Ariyos fi hordoftoonni isaa “Iyyasuu goofta miti” waan jedhaniif ni ari’aman. Ergasii, Iyyasuu gooftadha ykn ilma waaqeyyooti yaanni jedhu mirkanaa’e labsame.

? Akkuma asirraa hubannu: Iyyasuus gooftadha ykn ilma waaqayyoti kan jedhe Iyyasuus osoo hin ta'in, namoota isa booda dhufan kan fedhii qullaa hordofaniidha. Kanaafi, yaanni "Iyyasuus gooftaadha ykn ilma gooftaati" jedhu yaada wal faallessuu fi walitti bu'udha. Fedhiin qullaan walitti kan bu'uu fi nama jallisuu waan ta'ef, namni sammuu qulqullu qabu yaanni kuni soba akka ta'e takkamaan beeka.

?Kanaafu, namni wanta namoonni darban lafa ka'aniin gowwoomu hin qabu. Ta'uu baannan, namoota durii ofillee jallatani namoota biroos jallisan yoo hordofe, adabbii fi dallansuu Rabbiitiif of saaxila. Sababni isaas, Rabbiin ala wanta biraa waaqefachun yakkaa guddaa Rabbiin hin araarammedha.

Kitaabban wabii:

[1] [Juhuud ulamaa'il Muslimiin fii raddi ala nasaaraa fii qarni raabi'a ashar hijriyy-fuula 339-340, \(Size 20.3MB\)](#)

https://en.wikipedia.org/wiki/First_Council_of_Nicaea[2]

https://en.wikipedia.org/wiki/First_Council_of_Nicaea

[3] [Juhuud ulamaa'il Muslimiin fii raddi ala nasaaraa fii qarni raabi'a ashar hijriyy-fuula 383](#)

Date Created

June 2020

Author

admin